

tiňur

Výroční zpráva 2010

Slovo ředitele

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o.s. prošla v roce 2010 – v půlkulatém výročí své existence – velmi zajímavým vývojem. Začala se mnohem více orientovat na jiné oblasti udržitelného rozvoje na místní úrovni než jen na své prvotní poslání, kterým je propagace a popularizace indikátorů udržitelného rozvoje. Novými oblastmi se pro TIMUR v roce 2010 staly zejména ekologická stopa, uhlíková stopa a environmentální reporting. Ne, že by se TIMUR těmito tématy předtím nezabývala, ale podařilo se jí získat důležité finanční zdroje na jejich další rozvoj.

Na druhou stranu je však nutné pozitivně hodnotit snahu měst naplňovat samostatně indikátory udržitelného rozvoje a tím završovat cíle, jenž si TIMUR dala na začátku své existence. Tedy, aby města za asistence a metodického vedení TIMUR sama hodnotila svůj rozvoj prostřednictvím indikátorů. Zde je nutné říci, že za tímto vývojem stojí také systematická podpora ze strany Ministerstva životního prostředí. Z činnosti organizace v roce 2010 se rovněž ukazuje, že obdobný vývoj se dá očekávat u ekologické stopy i environmentálního reportingu.

Dále musím vyzdvihnout aktivity, které TIMUR v roce 2010 uskutečnila a které by ráda, na základě jejich úspěchu, zopakovala i v dalších letech. Jedná se zejména o konferenci „Udržitelný rozvoj měst“ konanou pod záštitou předsedy vlády Janem Fischerem v Jablonci nad Nisou v květnu. Účastnilo se jí celkem 80 zástupců různých organizací a reflektovala soudobý vývoj posuzování udržitelnosti na místní úrovni. Druhou aktivitou byla soutěž „Zelená informacím“ zaměřená na výběr nejlépe pojaté a zpracované prezentace životního prostředí na webových stránkách měst. Možnosti zopakování těchto akcí, ukáže čas a zejména ochota spolupracovníků a finančních partnerů.

Na závěr bych chtěl poděkovat všem donorům za podporu aktivit iniciativy TIMUR, všem zástupcům měst a partnerských organizací za součinnost při sledování udržitelného rozvoje a všem kolegům a spolupracovníkům za obětavost a nasazení při plnění svých úkolů.

Josef Novák

Ředitel Týmové iniciativy pro místní udržitelný rozvoj, o. s.

O Týmové iniciativě pro místní udržitelný rozvoj

Iniciativa TIMUR vznikla v roce 2002 jako volné sdružení tří nestátních neziskových organizací: Ústavu pro ekopolitiku, o.p.s. (zastoupený Viktorem Třebickým a Josefem Novákem), REC (Regional Environmental Center) ČR (zastoupené Simonou Kosíkovou), Agentury Koniklec (zastoupené Miroslavem Lupačem a Michaelem Pondělíčkem). V květnu 2005 došlo k transformaci neformální iniciativy TIMUR na občanské sdružení. Důvodem byla snaha o větší transparentnost vůči partnerským městům, zvýšení organizační efektivity a jednodušší financování.

Cílem TIMUR je vedle úzké spolupráce s partnerskými městy v ČR a zavádění sady Společných evropských indikátorů (ECI/TIMUR) i popularizace udržitelného rozvoje a odborná činnost v oblasti indikátorů udržitelného rozvoje a místní Agendy 21. Při naplňování tohoto cíle spolupracuje TIMUR s odbornými partnery v ČR i zahraničí (Slovensko, Belgie).

Iniciativa vychází z evropské kampaně „Sustainable Cities“ (Udržitelná města), z projektu Evropské komise „European Common Indicators“ (ECI, Společné evropské indikátory), úspěšných procesů zavádění místních indikátorů v zahraničí a z procesů místního plánování a rozhodování za účasti občanů v ČR (místní Agendy 21).

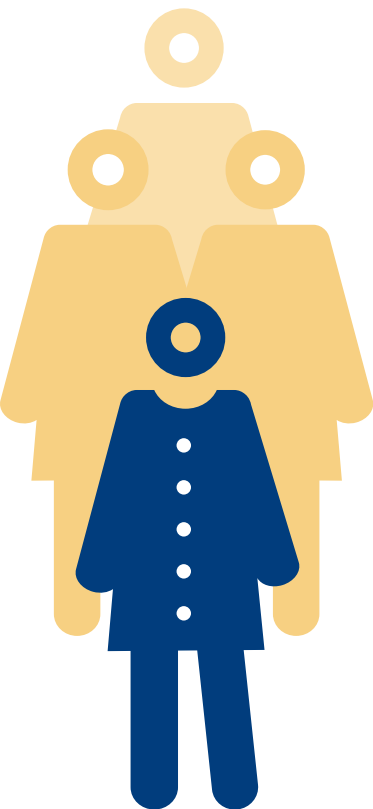
Dlouhodobý cíl TIMUR:

Podpora udržitelného rozvoje prostřednictvím uplatňování indikátorů, nástrojů řízení a vytváření partnerství na místní a regionální úrovni.

Prioritní oblasti TIMUR:

- Indikátory udržitelného rozvoje
- Ekologická a uhlíková stopa
- Environmentální reporting
- Strategické plánování měst a obcí

Osoby v TIMUR

Členové Grémia

Mgr. Simona Kosíková

Miroslav Lupač

Mgr. Josef Novák, Ph.D. – statutární zástupce

Mgr. Michaela Pomališová

Mgr. Michael Pondělíček

RNDr. Viktor Třebický, Ph.D.

Pracovníci

Ing. Iva Hönigová – ekologická stopa školy

Miroslav Lupač – informační zdroje, environmentální reporting, uhlíková stopa, ekologická stopa

Mgr. Simona Kosíková – fundraising, strategické plánování, ekologická stopa školy

Mgr. Lukáš Koucký – ekologická stopa školy

Mgr. Josef Novák, Ph.D. (ředitel) - indikátory udržitelného rozvoje, environmentální reporting, ekologická stopa

Mgr. Michaela Pomališová (vedoucí kanceláře) - indikátory udržitelného rozvoje, uhlíková stopa, ekologická stopa škol

Mgr. Michael Pondělíček – zapojování veřejnosti, indikátory udržitelného rozvoje

Bc. Božena Svobodová – ekologická stopa školy

RNDr. Viktor Třebický, Ph.D. – indikátory udržitelného rozvoje, ekologická stopa, uhlíková stopa, environmentální reporting

Kontakty:

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o.s.

Senovážná 2, 110 00 Praha 1

E-mail: info@timur.cz

Web: <http://www.timur.cz>

IČ: 26998726 / DIČ: CZ26998726

Bankovní spojení: 197121390/0300; ČSOB, Na Příkopě 18, 110 00 Praha 1

Registrace na MV ze dne 20.5.2005, číslo registrace: VS/1-1/60947/05-R

1. Prioritní oblast: Indikátory udržitelného rozvoje.

Oblast indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni byla prioritou, kterou začal TIMUR rozvíjet. Zároveň je důvodem, proč na svém počátku iniciativa v roce 2002 vznikla. Tehdy byly poprvé v České republice představeny indikátory ze sady ECI (Společné evropské indikátory), které od té doby TIMUR systematicky pomáhá městům sledovat jako sadu indikátorů ECI/TIMUR. Alespoň jeden indikátor z této indikátorové sady sleduje nebo sledovalo přibližně 30 měst. Přehled většiny výsledků indikátorů za města, se kterými TIMUR dlouhodobě spolupracuje, je možné najít na stránkách <http://www.timur.cz> v sekci Indikátory.

Vedle jmenované sady indikátorů ECI/TIMUR napomáhá TIMUR vyvíjet a prosazovat i specifické sady indikátorů vhodné pro různé strategické dokumenty (např. Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR), různé oblasti udržitelného rozvoje (indikátory nezaměstnanosti, sociální indikátory - SOCIO/TIMUR) nebo pro jednotlivá města a obce (místní indikátory rozvoje). Takto vzniklé jedinečné indikátorové sady pak TIMUR prosazuje do rozhodování na národní i místní úrovni.

Indikátory hrají rovněž velmi důležitou roli směrem k veřejnosti, kdy obyvatelům měst a obcí pomáhají v orientaci ve složité problematice udržitelnosti. TIMUR aktivně veřejnost zapojuje do veřejného dění zejména prostřednictvím místních akcí (např. Téma pro Záhoran 2009) a vybírá pro ně důležitá témata rozvoje obce.

1.1. Indikátory trvale udržitelného rozvoje jako nástroj sledování a snižování disparit v úrovni obyvatelstva jednotlivých regionů

Donor: Projekt je realizován v rámci programu Ministerstva pro místní rozvoj na podporu výzkumu a vývoje „Výzkum pro řešení regionálních disparit“.

Koordinátor: Civitas per populi, o. s.

Partneři: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Vysoké učení technické v Brně

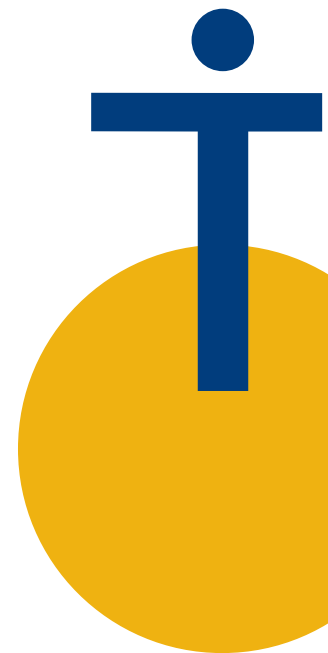
Doba řešení: únor 2007 - prosinec 2011

Osoby podílející se na realizaci projektu za TIMUR:

Michael Pondělíček, Simona Kosíková

Cílem projektu je vytvořit skladebný (vzájemně provázaný) systém sledování lokálních indikátorů udržitelného rozvoje, který bude využitelný na místní, regionální a nadregionální (krajské) úrovni pro sledování disparit (rozdílností, odlišností) v regionálním rozvoji.

Východiska projektu: V současné době se pro měření pokroku k udržitelnému rozvoji, stejně jako pro

sledování výkonnosti jednotlivých území – od lokální přes regionální úroveň až k úrovni celostátní, používají ukazatele neboli indikátory. Nejznámějším z nich je např. měření „HDP na hlavu“, což je ovšem ukazatel, který hodnotí pouze oblast ekonomickou a jeho uplatnění pro menší území zejména pro lokální úroveň je velmi problematické, resp. prakticky neproveditelné. Vedle toho vznikají sady indikátorů udržitelného rozvoje, jejichž cílem je mapovat výsledky místní činnosti v oblasti směřování k udržitelnému rozvoji. Východiskem projektu je přesvědčení, že pro sledování a následné řešení regionálních disparit v České republice je nezbytné zavést souvislý kombinovaný systém sledování rozvoje a výkonnosti (nejen ekonomické) v jednotlivých územích, který bude vzájemně propojený nejen po oblastech UR – ekonomické, environmentální a sociální, ale bude skladebný i hierarchicky tj. od lokální, přes regionální až po státní úroveň.

Aktivity v roce 2010

V roce 2010 dále pokračovala spolupráce TIMUR se sdružením Civitas per Populi v Hradci Králové a s Fakultou architektury VUT Brno, a to v rámci naplňování výzkumného úkolu WD-69-07-4 MINISTERSTVA PRO MÍSTNÍ ROZVOJ v rámci Programu „VÝZKUM PRO POTŘEBY REGIONŮ“ s názvem „Indikátory trvale udržitelného rozvoje jako nástroj sledování a snižování disparit v Úrovni obyvatelstva jednotlivých regionů.“

Návrh optimalizace vazeb jednotlivých indikátorových sad

Navržené koncepty metodik jednotlivých indikátorů byly

podrobeny kritické analýze z pohledu jejich vzájemných vazeb a případných překryvů tak, aby bylo dosaženo skladebné a vyvážené indikátorové sady.

Verifikace poznatků – odborné kolokvium

Díčí výsledky řešení výzkumného projektu byly diskutovány v širším kruhu řešitelů projektu a s dalšími přizvanými odborníky, tak aby byly vytvořeny podklady pro dopracování případových studií i vlastního návrhu skladebného systému indikátorových sad. Odborné kolokvium s názvem „*Kuchařka indikátorů udržitelného rozvoje na lokální úrovni*“ se konalo 24. 3. 2010..

Návrh souboru vzájemně provázaných a skladebných indikátorů pro sledování disparit v regionálním vývoji - tvorba metodiky

Na základě odborného kolokvia byl dopracován návrh souboru vzájemně provázaných a skladebných indikátorů pro sledování disparit v regionálním vývoji. Stěžejní fáze řešení výzkumného projektu, která shrnula a teoreticky vyhodnotila a zpracovala, jak teoretické poznatky, tak jejich ověření v rámci zpracovaných případových studií. Výsledná metodika byla zpracována do podoby publikace s názvem „*Jak sledovat indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni?*“

Pro usnadnění práce byla vedle tištěné podoby „návodu“ vytvořena i digitální verze na CD a zejména internetová aplikace na <http://www.indikatory.eu>, která pracuje s živými vazbami na zdrojová data a usnadňuje tak práci těm, kdo indikátory budou sledovat.

Dopracování případových studií

Na základě dostupných výsledků teoretického řešení projektů byly dopracovány jednotlivé případové studie:

1. *velká města* – Hradec Králové, Kladno
2. *středně velká města* - Broumov, Vsetín
3. *malá města* - Hostinné, Rudná
4. *sídla venkovského charakteru* – Žernov, Horní Újezd

Všechny aktivity plánované na rok 2010 byly splněny. Časový harmonogram realizace úkolu v roce 2010 byl dodržen. Jako výsledek byla spuštěna připravovaná ukázková databáze, která má experimentálně prezentovat přístup k datům v rámci naší republiky, v rámci sledování námi vybraných indikátorů udržitelnosti.

1.2. Asistenční středisko pro zavádění, sledování a využití indikátorů místního udržitelného rozvoje na odborných základech i mezinárodních standardech

Donor: Ministerstvo životního prostředí v rámci Revolvingového fondu MŽP

Zodpovědnost v TIMUR: Josef Novák (vedoucí projektu), Michaela Pomališová (asistence projektu), Viktor Třebický (odborný pracovník), Miroslav Lupač (odborný pracovník), Michael Pondělíček (zapojování veřejnosti), Jiří Trezner (odborný pracovník)

Doba realizace: 09/2008 – 03/2010

Cílem projektu je systémová podpora sledování indikátorů udržitelného rozvoje měst a mikroregionů České republiky jako jednoho z nástrojů naplňování a zkvalitňování procesu místní Agendy 21 (MA21).

Díličními cíli projektu jsou:

1. Vytvořené a funkční asistenční středisko indikátorů udržitelnosti pro metodickou podporu, odbornou

činnost, komunikaci a asistenci v rámci sledování indikátorů udržitelného rozvoje ve městech a mikroregionech ČR.

2. Předávání zkušeností se sledováním indikátorů udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni prostřednictvím seminářů a školení určených zástupcům veřejné správy a NNO.
3. Vytvořená metodická příručka pro zavádění indikátorů udržitelného rozvoje do řízení měst a mikroregionů.

V roce 2010 probíhaly zejména závěrečné aktivity projektu, který končil v polovině března. Mezi nejdůležitější výstupy projektu nezařadit shrnující publikaci „*Indikátory místní udržitelnosti v ČR - Zkušenosti a praxe TIMUR*“, která slouží jako praktický návod pro práci s indikátory místní udržitelnosti v českých podmínkách. Publikaci je možné získat v tištěné i elektronické podobě na stránkách <http://www.timur.cz>.

Kapitola — REALIZOVANÉ PROJEKTY

Publikace *Indikátory udržitelnosti v ČR - Zkušenosti a praxe TIMUR*

Mezi další klíčové výstupy projektu lze zařadit školení pro zástupce veřejné správy na městech a obcích s názvem „Indikátory udržitelného rozvoje a strategické plánování“, pomocí kterého zvyšuje povědomí o napoje-

ní indikátorů místní udržitelnosti do managementu měst a rovněž i systému strategického plánování.

1.3. Benchmarking venkova – Zkvalitňování managementu mikroregionů jako nástroje pro řešení regionálních disparit

Donor: Projekt je realizován v rámci programu Ministerstva pro místní rozvoj na podporu výzkumu a vývoje „Výzkum pro řešení regionálních disparit“

Koordinátor: Centrum pro komunitní práci střední Morava

Partneři: Centrum pro komunitní práci střední Čechy, Ústav pro ekopolitiku, o.p.s., Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o.s.

Doba realizace: 09/2009 – 12/2011

Osoba podílející se na realizaci projektu za TIMUR: Josef Novák

Cílem projektu je zkvalitňování a profesionalizace vybraných typů managementu rozvoje mikroregionů, čímž se dosáhne odhalení a kvantifikace regionálních disparit. Benchmarkingem venkova vznikne vhodný nástroj (kriteria) pro hodnocení regionálního rozvoje.

Cílem rozšířeného projektu je zkvalitnění monitorovacích a evaluačních nástrojů využívaných profesionálním managementem rozvoje mikroregionů a vytvoření strategického modelu využití místního potenciálu území s cílem eliminace negativních dopadů ekonomické recese v mikroregionech.

Výzkum v roce 2010 byl členěn do tří samostatných částí:

1. První část se věnovala hodnocení strategických plánů mikroregionů a místních akčních skupin, ve kterých byl hodnocen potencionál intervenční logiky stanovený samotnými subjekty v jejich rozvojových a koncepčních dokumentech. Výsledkem je studie, která se zabývá hodnocením monitorovacích ukazatelů ve vybraných mikroregionech.
2. Druhá část výzkumu byla zaměřena na uplatnění nových inovativních způsobů monitorování a vyhodnocování efektivity managementu mikroregionů na základě vytvořené a pilotně implementované sady indikátorů pro jejich

2. Prioritní oblast: Popularizace ekologické stopy.

Ekologická stopa a uhlíková stopa představují průřezové aktivity TIMUR, které úzce souvisí s jeho hlavním posláním – prosazováním udržitelného rozvoje. Vedle realizace specifických projektů popsanych v dalších částech výroční zprávy jde o následující tematické okruhy, vycházející z konceptu ekologické a uhlíkové stopy:

1. Ekologická stopa města (viz. též samostatný projekt)
2. Ekologická stopa školy (viz. též samostatný projekt)
3. Uhlíková stopa města (viz. též samostatný projekt)
4. Ekologická stopa městského/krajského úřadu
5. Ekologická stopa kraje
6. Ekologická a uhlíková stopa podniku, výroby, služby
7. Prezentace, popularizace

Ekologická stopa města

Na základě spolupráce s akademickým pracovištěm Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy (COŽP UK) byla v roce 2010 zahájena **iniciativa Ekologická stopa českých měst**, jejímž cílem je zapojit co nejvíce měst v České republice do stanovení ekologické stopy a biokapacity a popularizovat problematiku ekologické stopy jako významného nástroje udržitelného rozvoje. To umožní sestavit „ekologický žebříček“ měst – jejich pořadí podle dopadu na životní prostředí. Předpokladem spolupráce TIMUR a COŽP je pokračování této iniciativy i po ukončení projektu samostatného projektu podpořeného z Revolvingového fondu MŽP.

TIMUR dosud (od roku 2005) stanovil ekologickou stopu **11 měst či městských částí** (Hradec Králové, Chrudim (opakovaně), Kladno, Litoměřice, Orlová, Praha, Poděbrady, Velké Meziříčí, Vsetín (opakovaně), Krnov, Praha – Libuš). V roce 2010 byl proveden výpočet ES Vsetína podle nové metodiky. Výpočet ekologické stopy města obvykle zahrnoval zpracování podrobné zprávy a prezentaci ve městě – ať už určenou pro občany města, či pro zástupce veřejné správy či neziskových organizací.

Ekologická stopa městského/krajského úřadu

V závěru roku 2008 TIMUR vytvořil kalkulátor **ekologické stopy městského úřadu**. Prvním městským úřadem, jehož ekologická stopa byla analyzována (v roce 2009), je Chrudim. Výsledek je velmi vhodným doplňkem – indi-

kátorem výstupu – certifikace MěÚ podle normy ISO 14000 (systém environmentálního řízení). V roce 2010 došlo k opětovnému stanovení ekologické stopy městského úřadu Chrudim a prvnímu výpočtu ekologické stopy Krajského úřadu Libereckého kraje.

Ekologická stopa kraje

Kraj je další úroveň veřejné správy, na které je možné stanovovat ekologickou stopu. Výpočet je odvozen od analýzy ekologické stopy na národní úrovni. Prvním krajem, jehož ekologická stopa byla díky TIMUR v ČR analyzována, byl (v roce 2009) Liberecký kraj.

Ekologická a uhlíková stopa podniku, výrobku, služby

Indikátory ekologické a uhlíkové stopy jsou v rostoucí míře atraktivní pro podniky, kterým nejsou lhostejné dopady jejich činnosti na životní prostředí. V roce 2010 TIMUR spolupracovala s významným českým výrobcem automobilů **Škoda auto, a. s.** V rámci prezentace novinářům stanovila uhlíkovou stopu cest automobilů šetrných k životnímu prostředí – řada **Green Line a ekologickou stopu oběda**. Dále byl vytvořen kalkulátor uhlíkové stopy všech typů automobilů Škoda auto a.s., určený pro webové stránky této automobilky (stránky se v současnosti připravují).

TIMUR dále vytvořila algoritmus uhlíkové kalkulačky pro neziskovou organizaci **World's Green Lungs o. s.**, jejímž cílem je pomoc rozvojovým zemím prostřednictvím programů zalesňování v rovníkové Africe. Lidé v ekonomicky vyspělých zemích mohou pomocí této kalkulačky spočítat své emise skleníkových plynů a zakoupení uhlíkových kreditů přispět na zalesňování. Uhlíková kalkulačka je k dispozici na stránkách <http://www.greenlungs.net/uhlikova-kalkulacka>. Pro výukové DVD „*Udržitelná doprava – učíme se v souvislostech*“, vytvořené neziskovou organizací **Oživení, o. s.** byla určená uhlíková kalkulačka cest dětí do školy. DVD je určeno pro základní školy v celé České republice. Více informací na <http://www.udrzitelnadoprava.cz/vychova-k-udrzitelne-mobilite-na-skolach>. Pro neziskovou organizaci **Sdružení Tereza, o. s.** a její program učení pro školy Ekoškola zpracoval TIMUR aplikaci Stopy mé ekoškoly. Tento program umožňuje analyzovat data související s provozem školy a jejím dopadem na životní prostředí a prezentovat je formou ekologické stopy <http://dtb.terezanet.cz/uvod/>.

Prezentace, popularizace

TIMUR věnuje velkou pozornost popularizaci a prezentaci konceptu ekologické stopy v širších souvislostech udržitelného rozvoje. Pořádá vlastní semináře a workshopy a účastní se konferencí a seminářů s příspěvky na toto téma.

Ekologická stopa byla představena veřejnosti na semináři v Prachaticích dne 11. 3., v Praze dne 30. 3., v Hlučíně dne 15. 4., na akci organizované British Council dne 16. 4. a na semináři *Indikátory blahobytu* dne 22. 11. v Praze a v související publikaci edice APEL (<http://www.zelenykruh.cz/dokumenty/indikatory-blahobytu-2010.pdf>).

Výsledky analýzy ekologické stopy Vsetína byly prezentovány na konferenci Udržitelný rozvoj Vsetínska dne 25. 11. ve Vsetíně. Ekologická stopa byla propagována též pomocí webových stránek TIMUR a článků v Bulletinu TIMUR č. 3/2010 – článek *Ekologická stopa města – propagace udržitelného rozvoje na místní úrovni* a v Bulletinu TIMUR č. 4/2010 – článek *Města, ekologická stopa a místní Agenda 21*.

2.1. Ekologická stopa školy jako praktický nástroj EVVO v Praze

Logo ekologické stopy školy

Donor: Magistrát hlavního města Prahy

Osoby podílející se na realizaci projektu: Božena Svobodová, Josef Novák, Viktor Třebický

Doba realizace: 09/2010 – 05/2011

Cíl projektu: Projekt „Ekologická stopa školy jako praktický nástroj EVVO“, se zaměřil na popularizaci konceptu ekologické stopy na základních a středních školách v Praze. Byl k tomu využit především nástroj na výpočet ekologické stopy školy, zveřejněný na stránkách www.ekostopa.cz. Ekologická stopa školy vyjadřuje celkový dopad školy na přírodní zdroje planety. Vzhledem k to-

mu, že ekologická stopa umožňuje převést různé kategorie spotřeby na plochy biologicky produktivní půdy a do jejího stanovení lze zapojit žáky a studenty, osvědčila se jako velmi dobrý nástroj EVVO.

V rámci projektu byl v roce 2010 vytvořen informační leták o možnosti výpočtu ekologické stopy školy a rozeslán do všech základních a středních škol v Praze. Na nabídku zapojení do projektu pozitivně reagovalo 15 škol, které rovněž začaly využívat kalkulačtor pro vlastní výpočet ekostopy školy. Zapojeným školám byly poskytovány průběžné konzultace a metodická podpora. Dalším výstupem projektu bude metodický a výukový materiál o ekologické stopě.

2.2. EKOSTOPA jako nástroj vzdělávání žáků základních a středních škol

Donor: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, oblast Zvyšování kvality ve vzdělávání

Zodpovědnost v TIMUR: Simona Kosíková (vedoucí projektu), Michaela Pomališová (asistence projektu), Iva Höningová a Lukáš Koucký (odborná spolupráce na projektu), Viktor Třebický a Josef Novák

Doba realizace: 10/2010 – 08/2013

Hlavní cíl projektu: Projekt má přispět k udržitelnému rozvoji na místní úrovni pomocí vzdělávání. Jeho cílem je sestavit a zavést do výuky ucelený vzdělávací modul EKOSTOPA pro žáky posledních ročníků ZŠ a studenty SŠ zaměřený na průřezové téma environmentální výchovy, konkrétně na udržitelný rozvoj, hospodaření s přírodními zdroji a vzorce spotřeby. Obsahem vzdělávacího modulu budou jak znalosti o těchto tématech, tak provázání teoretických znalostí s praktickými poznatky žáků a studentů – jejich životním stylem a životem školy. Poznatky z výuky si žáci zároveň ověří na praktickém výpočtu ekologické stopy své školy a v rámci tzv. žákovských projektů budou navrhnout opatření, která mohou

přinést reálné zlepšení ekologické bilance provozu školy.

Pro výukový modul byly připravovány výukové a metodické materiály, jejichž významná část využívá ICT. Aby bylo učitelům co nejvíce usnadněno zařazení modulu do vyučování, je v projektu plánována série seminářů pro učitele. Modul bude nejprve odzkoušen na některé ze škol a poté proběhne výuka na všech školách zapojených do projektu, kdy výuku povedou sami učitelé s konzultační podporou členů projektového týmu. Vedle výukových materiálů bude důležitou součástí vzdělávacího projektu aktualizace stávajícího kalkulátoru ekologické stopy školy, příprava databáze dobré praxe pro prezentaci výsledků jejího výpočtu a výstava o ekologické stopě školy. Vylepšený kalkulátor umožní mimo jiné vyhledávat různé scénáře opatření pro snižování energetické zátěže školy.

Aktivity v roce 2010: během první etapy (podzim 2010) TIMUR zahájil práce na přípravě výukového modulu a aktualizaci kalkulátoru ekologické stopy, včetně vytvoření nového kabátu pro webové stránky Ekologické stopy školy.

Logo ekologické stopy města

Ekostopa
města

2.3. Ekologická stopa – propagace udržitelného rozvoje na místní úrovni

Donor: Ministerstvo životního prostředí, Revolvingový fond

Zodpovědnost v TIMUR: Viktor Třebický (vedoucí projektu), Josef Novák, Miroslav Lupač (pracovníci projektu)

Doba realizace: 03/2010 – 06/2011 (15 měsíců)

Hlavním cílem projektu je propagace a zavádění udržitelného rozvoje a udržitelné spotřeby na místní (městské) úrovni prostřednictvím konceptu ekologické stopy a jeho napojení na stávající systém místní Agendy 21 v ČR.

Aktivity v roce 2010

Aktualizace kalkulátoru ekologické stopy

Cílem aktivity bylo aktualizovat a zásadním způsobem rozšířit kalkulátor ekologické stopy (ES) města, který je umístěn na webových stránkách www.ekostopa.cz/mesto. V roce 2010 byly vytvořeny dva kalkulátory ekologické stopy města – pro orientační a podrobný výpočet. Vznik dvou kalkulátorů byl výsledkem mnoha jednání projektového týmu, konzultací se zástupci odborného garanta (MŽP - Odbor nástrojů politiky ŽP), prezentace na PS MA 21 a analýzy dostupnosti dat na místní úrovni.

A. **Orientační výpočet** je určen obce a města v České republice, které mají zájem o orientační stanovení své environmentální udržitelnosti. Nevyžaduje finančně náročný vlastní sběr dat, je založen zejména na

datech z krajské úrovně.

B. **Podrobný výpočet** je určen pro města a obce v České republice, která se problematice udržitelného rozvoje věnují systematicky. Jedná se především o města zapojená do procesů místní Agendy 21. Podrobný výpočet vyžaduje vlastní sběr dat, především o spotřebě energií a dopravě obyvatel města.

Byly vytvořeny algoritmy obou kalkulátorů a shromážděna potřebná data z národního účtu ekologické stopy a z krajské úrovně. Kalkulátory byly následně naprogramovány a zveřejněny na webových stránkách www.ekostopa.cz/mesto. Funkčnost obou kalkulátorů byla otestována na základě reálných dat ze Vsetína.

Marketing ekologické stopy města

V roce 2010 proběhla jednání s experty z reklamní agentury s cílem definice reklamní kampaně – způsobu jejího provedení. Jako hlavní marketingový prostředek byly určeny webové stránky projektu, která získaly zcela nový design a strukturu. Součástí je vytvoření logotypu ekologické stopy města a souvisejících grafických prvků. Tyto stránky jsou propagovány v rámci kampaně určené pro města, založené na rozesílání letáků v tištěné a elektronické podobě. Byl proto vytvořen a vtištěn leták v odpovídajícím designu v nákladu 1000 ks. Tento leták byl v prosinci 2010 rozeslán na všechny obce s rozšíře-

nou působností, dále města s počtem obyvatel 5000+ a obce uvedené v Databázi MA 21 v kategorii D a vyšší. Dále byly připraveny dva informační semináře, určené především pro zástupce měst, ale i další zájemce. Semináře se uskutečnily v prvních dvou měsících roku 2011 v Praze a v Olomouci.

Podpora zavádění ekologické stopy města

Cílem aktivity je propojit výpočet ES města s procesy místní Agenda 21 (MA 21) ve městě. Způsoby tohoto propojení byly ve sledovaném období opětovně diskutovány se zástupci MŽP (MŽP - Odbor nástrojů politiky ŽP)

a Pracovní skupiny RVUR pro MA 21. Zástupce TIMUR V. Třebický prezentoval postup projektu a koncepci obou kalkulačků (orientační a podrobný) na jednání Pracovní skupiny RVUR pro MA 21 dne 15. 9. 2010. Členové PS MA 21 doporučili využívat tento indikátor jako doporučený (leč dobrovolný) ve vyšších kategoriích MA 21 (B, A). Během diskuze na MŽP dále zaznělo, že stávající projekt bude určen především pro vytvoření a otestování nástrojů pro snadný výpočet ES města. Další propojení s Kriteřii MA 21 bylo řešeno v roce 2011.

Webové stránky ekologické stopy města

2.4. Uhlíková stopa měst jako nástroj politiky ochrany klimatu na místní úrovni ČR

Donor: Státní fond životního prostředí České republiky

Zodpovědnost v TIMUR: Miroslav Lupač (vedoucí projektu), Viktor Třebický, Josef Novák, Michaela Pomališová (odborní pracovníci projektu)

Doba realizace: 07/2010 – 06/2012 (24 měsíců)

Cílem projektu je v souladu s Politikou ochrany klimatu ČR aktivně zapojovat města v České republice do ochrany klimatu a souvisejících národních a mezinárodních iniciativ. Dílčím cílem projektu je vytvořit adaptovanou metodiku pro stanovení uhlíkové stopy (US), aplikovat ji ve vybraných městech ČR (stanovit jejich US), zapracovat

na případové studie, navrhnout adaptační a mitigační opatření a zajistit osvětu a publicitu na veřejnosti. Cílem projektu je informovat města a veřejnost o iniciativě EU- „Covenant of Mayors“ (Úmluva starostů, Pakt starostů a primátorů).

Východiska projektu: Klimatická změna je považována za klíčové environmentální téma dneška, které v případě negativního vývoje může zásadním způsobem ohrozit blahobyt budoucích generací. Uhlíková stopa se proto stává důležitým a používaným ukazatelem příspěvku daného subjektu (ať už je to stát, město, firma či jednotlivec) ke klimatické změně a obecně indikátorem environmentální odpovědnosti.

Webové stránky uhlíkové stopy

Aktivity v roce 2010:

Projekt byl zahájen zhruba v polovině roku 2010. Přípravné práce probíhaly již před oficiálním datem zahájení projektu. Především byly navázány kontakty se zástupci odborných partnerských organizací a proběhly nejméně tři společné schůzky při přípravě metodiky výpočtu US adaptovaného na podmínky ČR. Tato odborná debata probíhala i distančně až do konce roku a souběžně vznikala základ metodiky pro výpočet.

Vlastní algoritmus výpočtu byl testován na modelových datech. Na základě odborné debaty bylo rozhodnuto, že on-line výpočtový nástroj na internetu bude umožňovat „orientační výpočet“, kde vstupní data budou částečně substituována daty z krajské a národní úrovně, a to především ta, která se týkají spotřeby energií a dopravy. Podrobný výpočet US bude prováděn individuálně ve spolupráci s konkrétními městy. Výpočtový nástroj s možností stanovení orientačního výpočtu byl uveden do provozu na konci roku 2010 a je dostupný na adrese <http://www.uhlikovastopa.cz>.

Nezbytnou podmínkou pro zahájení provozu výpočtového nástroje bylo shromáždění potřebných dat z národní úrovně a krajských úrovní.

Logo uhlíkové stopy

Za tímto účelem byla provedena mimo jiné i analýza všech dosud platných krajských energetických koncepcí, dat publikovaných ČSÚ, Energetickým regulačním úřadem a dalšími zdroji.

Spuštění internetové prezentace předcházelo vytvoření vizuální identity projektu, resp. „produktu“ – Uhlíkové stopy. Grafický návrh loga, internetových stránek a vizuálního rámce zpracoval profesionální grafik.

Během podzimu proběhla intenzivní osobní jednání o zapojení do projektu podrobného výpočtu uhlíkové stopy s městy Kladno, Semily, Chrudim, Jablonec nad Nisou, Krnov a Jilemnice. Dále, jak postupovala jednání, tvoří konečnou skupinu měst, kde bude stanoven podrobný výpočet, Krnov, Chrudim, Semily, Svitavy, Jilemnice a MČ Praha – Libuš.

Kromě odborné debaty, přípravy a programování on-line kalkulátoru a jednání s městy, byla již v roce 2010 zahájena práce na dalších aktivitách projektu. Byl připraven a publikován článek o projektu v Bulletinu TIMUR, byla připravena struktura metodiky a případových studií.

První etapa realizace projektu probíhala v souladu s představami realizátora. Komunikace s partnery byla živá a přínosná. Podařilo se projekt etablovat a dosáhnout prvních konkrétních výsledků. Projekt bude dále pokračovat 18 měsíců podle harmonogramu.

3. Prioritní oblast: Environmentální reporting.

Environmentální reporting neboli podávání zpráv o přístupu města/obce/podniku k životnímu prostředí je informační nástroj, kterým město/obec/podnik dobrovolně informuje zájmové skupiny, např. občany, zastupitele, dodavatele, zákazníky apod. o svém environmentálním profilu, tj. o vlivech, jimiž působí na životní prostředí a o aktivitách, které v této oblasti vykonal, popřípadě zamýšlí vykonat. Je to jedna z možností komunikace o otázkách životního prostředí.

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., která se touto oblastí zabývá od roku 2008, se podílí na popularizaci a propagaci pravidelného a systematického sledování, zpracovávání a zveřejňování informací o životním prostředí na místní a regionální úrovni České republiky. V rámci své činnosti se TIMUR zaměřuje na následující oblasti environmentálního reportingu:

Tvorba zpráv o stavu životního prostředí: Příprava a zpracování zpráv o stavu životního prostředí měst podle metodiky vydané TIMUR.

Elektronické publikování zpráv o stavu životního prostředí: TIMUR se zaměřuje na publikování informací o životním prostředí na webových stránkách měst. Z toho důvodu byla připravena metodika pro elektronické publikování informací o stavu životního prostředí měst.

Informační systém životního prostředí: Jedná se o databázovou aplikaci obsahující strukturu indikátorů životního prostředí k prezentaci informací o životním prostředí ve formě tabulek a grafů. Aplikace je k dispozici zdarma pro využití na webových stránkách obcí a měst ČR.

Soutěž „Zelená informacím“ - Soutěž o nejlépe pojatou prezentaci o životním prostředí na internetových stránkách měst.

3.1. Metodika elektronického publikování zpráv o stavu životního prostředí měst

Donor: Ministerstvo životního prostředí

Koordinátor: Viktor Třebický

Další zodpovědnost: Josef Novák a Miroslav Lupač
(odborná práce a komunikace s městy)

Partnerská města: Kopřivnice, Svitavy a Vrchlabí

Hlavním cílem projektu bylo vytvořit ve spolupráci se zástupci měst a Ministerstva životního prostředí a dalších odborníků (CENIA, Centrum pro otázky životního prostředí UK Praha ad.) **metodiku pro elektronické publikování informací o stavu životního prostředí měst** a tuto metodiku otestovat ve třech spolupracujících městech (Svitavy, Vrchlabí, Kopřivnice).

Aktivity v roce 2010:

V průběhu projektu byl vytvořen „**Informační systém životního prostředí**“ (dále ISŽP) – systém umožňující elektronickou publikaci dat o životním prostředí na internetu. Jde o databázovou aplikaci umožňující dynamicky a strukturovaně generovat výsledky indikátorů stavu a vývoje ŽP ve městě, které mají návaznost na indikátory na vyšších úrovních (kraj, Česká republika). Celkem se jedná o cca 80 indikátorů. Systém umožňuje data průběžně doplňovat za další roky a interpretovat je pomocí sestav s grafy a trendy. Tento systém je

podrobně popsán v publikaci „*Metodika elektronického publikování informací o ŽP měst*“, která je k dispozici na webových stránkách TIMUR na adrese <http://www.timur.cz/22-publikace-timur/37-dalsi-publikace-timur.html>.

Funkčnost ISŽP a metodiky byla ověřena ve 3 spolupracujících městech – ve **Svitavách, Kopřivnici a Vrchlabí**. Tato města do svých oficiálních webových stránek implementovala ISŽP, který je dostupný na jejich webových stránkách (<http://www.svitavy.cz/rad/odbory/zp/iszp/>, <http://www.muvrchlabi.cz/iszp/>, <http://zivotniprostredi.koprivnice.org/iszp/>).

V rámci projektu TIMUR zorganizoval nulté kolo soutěže „**Zelená informacím**“. Cílem soutěže bylo vybrat nejzajímavější, nejdostupnější a nejprehlednější prezentace o životním prostředí na internetových stránkách měst. Do výběru bylo zahrnuto celkem 280 měst. Hodnocení probíhalo v říjnu a listopadu 2010. Celkem bylo oceněno patnáct měst s nejzdařilejšími prezentacemi ŽP na webových stránkách. Absolutním vítězem nultého kola soutěže se stalo město Jablonec nad Nisou, těsně následované Táborem a Příbramí. Oceněná města získala certifikát. Výsledky byly slavnostně oznámeny na semináři, který se uskutečnil dne 10. 12. 2010 na Ministerstvu životního prostředí. Semináře se zúčastnilo 40 lidí a zahájil ho náměstek ministra ŽP Tomáš Tesař.

*Certifikát pro vítězné město
v soutěži Zelená informacím*

3.2. Hodnocení stavu životního prostředí měst

Donor: Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Partner projektu: Institut of Transport Economics – Norwegian Centre for Transport Research (TØI), Oslo

Partnerská města: Jablonec nad Nisou, Semily

Doba realizace: červenec 2009 – červen 2010

Osoby podílející se na realizaci projektu: Josef Novák, Michaela Pomališová, Viktor Třebický

Cíle projektu: Obecným cílem projektu byla podpora udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí komunit na místní úrovni prostřednictvím zvyšování informovanosti pomocí indikátorů udržitelného rozvoje a dalších nástrojů (strategické plánování, účast veřejnosti). Dalším důležitým cílem projektu bylo zajistit účast veřejnosti na rozhodování pomocí výběru místně specifických témat v oblasti ochrany životního prostředí. Veřejnost byla zapojena dvojí formou: za prvé v roli respondentů kvalitativního dotazníkového průzkumu obyvatel (reprezentativní dotazníkové šetření), za druhé účastí na plánovací akci (výběr klíčového tématu pro město). Smyslem plánovací akce bylo během jednodenního happeningu intenzivněji zapojit obyvatele města a další klíčové skupiny (NNO, podnikatele, atp.) do rozhodování o rozvoji města a strategickém plánování.

ního happeningu intenzivněji zapojit obyvatele města a další klíčové skupiny (NNO, podnikatele, atp.) do rozhodování o rozvoji města a strategickém plánování.

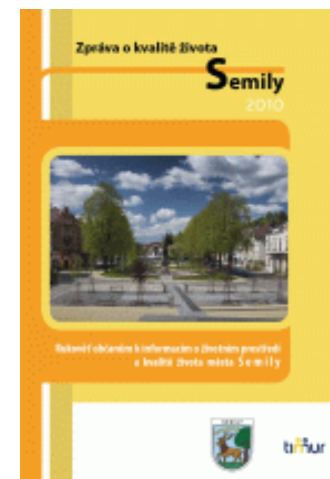
Aktivity v roce 2010:

Hlavním výstupem projektu je tištěná metodika s názvem Hodnocení kvality života ve městech se zapojením veřejnosti, která je dostupná také v elektronické podobě na webových stránkách organizace. Metodika je shrnutím procesu tvorby stručných a atraktivních zpráv o hodnocení stavu životního prostředí města obyvateli založených na indikátorech udržitelného rozvoje a ochraně životního prostředí.

Zástupci veřejné správy tak dostávají do rukou ojedinelý ucelený nástroj k hodnocení jejich města v oblastech, které si sami obyvatelé volí jako pro ně důležité. Výsledkem procesu hodnocení je zpráva – publikace, která srozumitelně informuje o stavu životního prostředí a kvalitě života v sídle. Díky projektu vznikla Zpráva o kvalitě života ve dvou zapojených pilotních městech. Samotný proces tvorby zprávy je výborným osvětovým nástrojem při zapojování veřejnosti (místní Agenda 21).

Konference Udržitelný rozvoj měst. Pro přenos zkušeností s výstupy projektu do dalších měst České republiky následovalo uspořádání dvoudenní konference „Udržitelný rozvoj měst“ (25. - 26. 5. 2010), na které

Publikace: Hodnocení kvality života v Semilech

byly prezentovány přístupy jednotlivých měst z ČR a zahraničí týkající se tvorby zpráv o životním prostředí a udržitelném rozvoji. Záštitu nad konferencí převzal předseda vlády České republiky Jan Fischer a náměstek hejtmana libereckého kraje Vít Příkaský. Celkem

se jí zúčastnilo více než 80 odborníků a zaznělo více než 35 příspěvků, které jsou v textové formě dostupné v elektronickém sborníku. Důležité závěry a doporučení z konference jsou shrnuty v „*Jablonecké výzvě*“.

4. Prioritní oblast: Strategické plánování měst a obcí

Poslední prioritní oblastí činnosti TIMUR je podílení se na strategickém plánování v obcích. Role TIMUR je dvojí. Jde jednak o spolupráci na definování indikátorových sad ke strategickým plánům, tak aby tyto plány byly jednoznačně měřitelné, a za druhé o různé formy zapojování veřejnosti do strategického řízení, například formou volby nejdůležitějšího tématu obyvateli pro daný rok – tzv. Téma 200X.

V roce 2010 se uskutečnily práce na doplnění strategického plánu o indikátory ve středočeské **Dobříši**. Zde byly na dvou setkáních se zástupci města (politici, úředníci) definovány jak titulkové indikátory (místně specifické indikátory města) k jednotlivým prioritním oblastem, tak programové indikátory. Ty navazují na ve strategickém plánu uvedené cíle a opatření a napomáhají k jejich snadnému hodnocení a ke konstatování, zda rozvoj města probíhá dle schváleného strategického plánu. Ke každému indikátoru byl zhotoven specifický metodický list s postupem, jak a proč tyto indikátory hodnotit.

Rozvaha

k 31.12.2010 (v tis. Kč)

AKTIVA	Číslo řádku	Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k poslednímu dni účetního období
Dlouhodobý majetek celkem	1		
Krátkodobý majetek celkem	41	1 246	2 483
Pohledávky celkem	52	100	99
B.II.1. Odběratelé	53	60	48
B.II.4. Poskytnuté provozní zálohy	56	40	51
Krátkodobý finanční majetek	72	1 130	2 361
B.III.1. Pokladna	73	10	
B.III.3. Účty v bankách	75	1 120	2 361
Jiná aktiva celkem	81	16	23
B.IV.1. Náklady příštích období	82	16	23
Aktiva celkem	85	1 246	2 483

k 31.12.2010 (v tis. Kč)

PASIVA	Číslo řádku	Stav k prvnímu dni účetního období	Stav k poslednímu dni účetního období
A. Vlastní zdroje celkem	86	575	875
A.II. Výsledek hospodaření celkem	91	575	875
A.II.1. Účet výsledku hospodaření	92	xxxxx	299
A.II.2. Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	93	249	xxxxx
A.II.3. Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	94	326	576
B. Cizí zdroje celkem	95	671	1 608
B.III. Krátkodobé závazky celkem	106	671	1 608
B.III.4. Ostatní závazky	110	35	85
B.III.5. Zaměstnanci	111	142	169
B.III.7. Závazky k institucím soc. zabezpečení a veř. zdrav. pojištění	113	38	89
B.III.8. Daň z příjmů	114	30	43
B.III.17. Jiné závazky	123	399	1.170
B.III.22. Dohadné účty pasivní	128	27	52
Pasiva celkem	134	1 246	2 483

Výkaz zisku a ztráty

k 31.12.2010 (v tis. Kč)

A. Náklady	Číslo ř.	Stav k rozvahovému dni		
		Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Celkem
A.I. Spotřebované nákupy celkem	1	133		133
A.I.1. Spotřeba materiálu	2	133		133
A.II. Služby celkem	6	1 150		1 150
A.II.6. Cestovné	8	95		95
A.II.8. Ostatní služby	10	1 055		1 055
A.III. Osob. náklady celkem	11	1 910		1 910
A.III.9. Mzdové náklady	12	1 483		1 483
A.III.10. Zákonné sociální pojištění	13	427		427
A.V. Ostatní náklady celkem	21	15		15
A.V.24. Jiné ostatní náklady	29	15		15
Náklady celkem	42	3 208		3 208

k 31.12.2010 (v tis. Kč)

B. Výnosy	Číslo ř.	Stav k rozvahovému dni		
		Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Celkem
B.I. Tržby za vlastní výkony a za zboží celkem	43	778		778
B.I.2. Tržby z prodeje služeb	45	778		778
B.IV. Ostatní výnosy celkem	57	2 691		2 691
B.IV.15. Úroky	61	4		4
B.IV.18. Jiné ostatní výnosy	64	2 687		2 687
B.VI. Přijaté příspěvky celkem	73	38		38
B.VI.27 Přijaté příspěvky (dary)	75	38		38
B.VIII. Výnosy celkem	79	3 507		3 507
C. Výsledek hospodaření před zdaněním	80	299		299
D. Výsledek hospodaření po zdanění	82	299		299

Zpráva o činnosti Týmové iniciativy pro udržitelný rozvoj, o.s. za rok 2010

Grémium TIMUR schválilo zprávu o činnosti a hospodaření organizace na svém pravidelném jednání dne 1. června 2011.

Za Týmovou iniciativu pro místní udržitelný rozvoj, o.s.

Mgr. Josef Novák, Ph.D.
Ředitel, statutární zástupce organizace

Publikační činnost

V této části jsou uvedeny všechny publikace, které iniciativa TIMUR v rámci své činnosti v roce 2010 vydala, všechny odborné i populární články, jejichž autory jsou pracovníci TIMUR a rovněž všechny konference, školení a semináře, jichž se pracovníci TIMUR v minulém roce účastnili.

Publikace TIMUR

- Kolektiv autorů (2010): Bulletin TIMUR 1/2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s. – vydáno elektronicky
- Kolektiv autorů (2010): Bulletin TIMUR 2/2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s. – vydáno elektronicky
- Kolektiv autorů (2010): Bulletin TIMUR 3/2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s. – vydáno elektronicky
- Kolektiv autorů (2010): Bulletin TIMUR 4/2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s. – vydáno elektronicky
- Kolektiv autorů (2010): Zpráva o stavu životního prostředí města Turnov. Město Turnov ve spolupráci s Týmovou iniciativou pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Turnov, 32 stran
- Novák, J. a kol. (2010): Edice Zrcadlo místní udržitelnosti: Indikátory místní udržitelnosti v ČR, Zkušenosti a praxe TIMUR. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Praha, 40 stran, ISBN 978-80-904490-5-3
- Novák, J. a kol. (2010): Metodika pro elektronické publikování informací o životním prostředí měst. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Praha, 32 stran – vydáno elektronicky
- Pomališová, M. a kol. (2010): Edice Zrcadlo místní udržitelnosti: Hodnocení kvality života ve městech se zapojením veřejnosti. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Praha, 84 stran, ISBN 978-80-904490-6-0
- Pomališová, M. a kol. (2010): Zpráva o kvalitě života – Jablonec nad Nisou 2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Praha, 20 stran, ISBN 978-80-904490-7-7
- Třebický V. a kol. (2010): Zpráva o kvalitě života – Semily 2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Praha, 16 stran, ISBN 978-80-904490-8-4
- Třebický, V. a Novák, J. (eds.) (2010): Sborník z konference: Udržitelný rozvoj měst - Jablonec nad Nisou, 25.-26.5.2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Praha, 74 stran, ISBN: 978-80-904490-9-1 – vydáno elektronicky

Odborné a popularizační články

- Čihař, M., Třebický, V. a kol. (2010): Systém indikátorů a monitorovací program pro sledování a hodnocení dlouhodobých environmentálních, sociálních a ekonomických změn v národních parcích a biosférických rezervacích České republiky, Závěrečná zpráva projektu VaV evid. č. SP/4i2/40/08, MŽP Praha, 86 stran
- Lupač, M. (2010): Přítomnost a budoucnost environmentálního reportingu ve městech České republiky, In Sborník z konference: Udržitelný rozvoj měst - Jablonec nad Nisou, 25. – 26. 5. 2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Praha, strana 39 – 41
- Lupač, M. a kol. (2010): SFŽP přispívá k otevřeným vztahům mezi reprezentací měst a jejich obyvateli. Priorita - Informační zpravodaj Operačního programu Životní prostředí. Číslo 6. Strany 14-15.
- Pomališová, M. (2010): Hodnocení kvality života ve městech se zapojením veřejnosti. In Sborník z konference: Udržitelný rozvoj měst - Jablonec nad Nisou, 25. – 26. 5. 2010. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s., Praha, strana 50 – 53
- Šilhánková, V. a Pondělíček, M. (2010): Land Use Changes and Urban Dynamics. How to measure? In mezinárodní konference IGU "Land Use and Land Cover Changes in a Globalised World", 6-7/2010,

Praha, ČR.

- Šilhánková, V. a Pondělíček, M. (2010): Sustainable Land Use Assessment. In Eura konference ICEU „Understanding City Dynamics“. 10/2010, Darmstadt, SRN.
- Šilhánková, V. a Pondělíček, M. (2010): The Role of Urban Planning in the Territorial Security of Towns and Cities in the Czech Republic. In international conference Public Life in the In-Between-City, 6/2010, Haifa, Izrael.
- Třebický, V. (2010): Ekologická stopa jídla. Ekologie a společnost XXI, 5/2010, strana 10 – 12
- Třebický, V. (2010): Indikátory založené na konceptu environmentálního limitu. In Indikátory blahobytu, Edice APEL. Zelený kruh, Hnutí Duha, Praha, 58 stran, ISBN: 978-80-87417-02-7

Články s celostátním záběrem, citující TIMUR či jeho pracovníky

- Baroch, P. (2010): Český oběd zanechá stopu jako 5 dní života Afričana, internetový deník Aktuálně.cz dne 29. 8. 2010, <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=675377>
- Baroch, P. (2010): Ruzyně zanechá stopu jako 30 000 pasažérů do New Yorku, internetový deník Aktuálně.cz dne 4. 12. 2010, <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=683897>

Konference, školení a semináře

- 19. 1. 2010 Pardubice: Seminář organizovaný TIMUR Využití konceptu ekologické stopy ve výuce
- 21. 1. 2010 Praha: Seminář organizovaný TIMUR Využití konceptu ekologické stopy ve výuce
- 22. 1. 2010 Praha: Přednáška Cestovní ruch a ochrana přírody na Přírodovědecké fakultě UK Praha (Viktor Třebický)
- 11. 3. 2010 Prachatice: Přednáška Ekologické stopa pro veřejnost (Viktor Třebický)
- 15. 3. 2010 Praha: Přednáška Místní udržitelnost a její hodnocení na Fakultě sociálních věd UK (Viktor Třebický)
- 30. 3. 2010 Praha: Seminář Ochrana klimatu a účast veřejnosti. Prezentace ekologické a uhlíkové stopy (Viktor Třebický)
- 15. 4. 2010 Hlučín: Přednáška Ekologické stopa pro veřejnost (Viktor Třebický)
- 16. 4. 2010 Týnec nad Sázavou. Školení mladých advokátů a advokátek klimatu organizované British Council. Prezentace ekologické a uhlíkové stopy (Viktor Třebický)
- 21. 4. - 23. 4. 2010 Oslo, Norsko: Seminář organizovaný Nadací rozvoje občanské společnosti (NROS) „Cesta ke spolupráci – rozvoj česko-norského partnerství“ (Michaela Pomališová)
- 27. 4. 2010 Praha: Přednáška profesora Rockströma organizovaná Centrem pro otázky životního prostředí UK „Planetary boundaries: A safe operating space for humanity“ na Akademii věd ČR (Michaela Pomališová,
- Viktor Třebický)
- 29. 4. 2010 Dobříš: Školení organizované TIMUR Strategické plánování a indikátory
- 25. 5. - 26. 5. 2010 Jablonec nad Nisou: Národní konference s mezinárodní účastí organizovaná TIMUR Udržitelný rozvoj měst
- 3. 6. 2010 Seminář Indikátory udržitelného rozvoje, organizovaný MMR a ČSÚ. Prezentace činnosti TIMUR a místních indikátorů udržitelného rozvoje (Viktor Třebický)
- 14., 16, 18. 6. a 23. 6. 2010 Školení k udržitelnému rozvoji pro společnost Centrum Holdings, a.s. (Viktor Třebický)
- 29. 7. 2010 Žernoseky: Přednáška o ekologické stopě pro Škoda auto, a.s. (Viktor Třebický, Josef Novák)
- 11. 08. 2010 Třebíč: Beseda s médii organizovaná Městským úřadem v Třebíči „Jak se žije v Třebíči?“ (Michaela Pomališová)
- 9. 9. 2010 Praha: Konference k aktuálnímu stavu udržitelného rozvoje na místní úrovni, organizovaná městem Vsetín a MŽP (Viktor Třebický)
- 20. 9. 2010 Praha: Seminář organizovaný občanským sdružením Agora CE „Rozvoj měst společně a udržitelně“ v domě nadace ABF (Michaela Pomališová)
- 21. 10. 2010 Praha: Mezinárodní konference organizovaná Heinrich Böll Stiftung a Hnutí Duha „Green Growth: Smart Policies – Smart Technologies“ v Národní technické knihovně (Michaela Pomališová)
- 4. 11. 2010 Bad Schandau: Seminář Odborně o Českosaském Švýcarsku. Prezentace Indikátory

udržitelého rozvoje národních parků (Viktor Třebický)

- 4. 11. 2010 Rapotín: Workshop Jak správně pracovat s elektronickou aplikací e-homer.cz (Josef Novák)
- 22. 11. 2010 Praha: Seminář Indikátory blahobytu. Prezentace Indikátory založené na konceptu environmentálního limitu (Viktor Třebický)
- 25. 11. 2010 Vsetín: Konference Udržitelný rozvoj Vsetínska. Prezentace výsledků indikátorů ECI/TIMUR ve Vsetíně (Viktor Třebický)

- 1. 12. 2010 Ústí nad Labem: Konference Rozvoj venkova prostřednictvím mikroregionálního managementu a zapojování veřejnosti jako nástroj úspěšného rozvoje. Prezentace Indikátory udržitelného rozvoje na mikroregionální úrovni (Josef Novák)
- 10. 12. 2010 Praha Seminář organizovaný TIMUR Elektronické publikování zpráv o stavu životního prostředí - Zelená informacím.

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o.s.

Senovážná 2
110 00 Praha 1
www.timur.cz

timur